

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

340. An Principes laici quoad suos subbditos possint inducere
impedimenta dirimentia matrimonium? Et late discutitur, quomodo
intelligenda sit illa quæstio, an authoritas vnus Doctoris viri docti, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

onere grauantur Ecclesiae subditi, quod aliis teneantur subuenire Principibus. Quandoquidem, & praeter Annatas, quae cum aliis communes sunt; ad ea tenentur Pontifici vectigalia, quae & alij suis Principibus contribuunt. Confirmantur supradicta, quod licet Dominium Bonorum Monasteriorum, seu Ecclesiarum sit penes eorum Communitates excipimus Cappucinos, & Minores de obseruantia, vt tradit Galparus Hurtado, de iustit. & iure, disp. 2. diff. 1. 9. Petrus à S. Iosepho, in Idea Theol. Moral. lib. 2. cap. 9. Resol. 3. Caietan. in 2. 2. quae. 43. num. 105. art. 8. col. de reddib. cap. 23. & alij; tamen dicendum est, vt rectè obseruat Trullench, in Decalogum tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 5. num. 1. Non esse ita absolutum, & independens, sicut saecularium. Et idèd S. Pontifex, cum sit Administrator omnium Bonorum Ecclesiasticorum, potest ex aliqua iusta causa dicta Bona ab illis tollere, & alicui donare, relicto ad victum necessariis, vt docent communiter Doctores, Trullench, ubi supra; Dicastillus, de iustit. & iure, libro 2. tractat. 2. diff. 1. dub. 8. num. 100. Lessius, lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 19. & 20. Molina, tom. 1. tract. 2. disp. 29. concl. 2. Caietanus, loco cit. & alij. Itaque potuit Pontifex Annatas ad sui, & Curiae sustentationem ex bonis Ecclesiasticorum constituere, & exigere, nec villo pacto possunt Reges in his se immiscere, cum Dominium, seu potius Administratio bonorum Ecclesiasticorum ad Summum Pontificem pertineat; qui ex hac ratione, si potest ex iusta causa interdum bona Ecclesiastica Principibus Laicis concedere, vt tradit Trullench, in Decalog. tom. 1. libro 7. cap. 2. dub. 6. n. 12. Et idèd Regibus Hispaniae, & Galliae Decimas concessit, vt obseruat Castillo Sotomaior de Terrijs, cap. 10. num. 6. & Valboa de Magroucio lect. Salmat. tom. 1. ad cap. Causam de praescriptione num. 12. & 13. Quanto magis sibi ipsi poterit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum fructus applicare. Itaque dicendum est, quod quando Annatarum exactio videtur Principibus nimium Regnis suis onerosa, tunc eius exactio nec debent, nec possunt prohibere, sed ad Summum Pontificem, pro moderatione dictae Annatae humiliter recurrant.

6. Ad exemplum verò quod P. Rabardeus adducit de S. Ludouico IX. Rege Gallo, non respondeo, nisi verba Bellarmini, dignitate, doctrina, & sanctitate Eminentissimi, in Apologia contra Regem Angliae, cap. 6. vbi sic ait. Addit postea Sanctum Ludouicum Regem publica Pragmatica sanctione omnes Curiae Papalis exactiones intra Regnum suum prohibuisse; & citat ad marginem, ex arestis Senatus Parisiensis. Ego verò legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias Sancti Ludouici Ordinationes, haec verba: Item exactiones, & onera grauissima per Curiam Romanam Ecclesiae Regni nostri imposita, vel imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit, siue etiam imponendas, aut imponenda, leuari, aut colligi nullatenus volumus, nisi pro rationabili, pia, & vrgentissima inuitabili necessitate: & de spontaneo expresso Consensu nostro, & ipsarum Ecclesiarum Regni nostri. Et fortasse haec eadem verba habentur in aresto Senatus Parisiensis, quod mihi notum non est. Ceterum legi Pragmaticam Sanctionem eiusdem Sancti Ludouici, quae habetur ad finem Tomi Sexti Bibliothecae Sanctorum Patrum editae Parisiis, anno 1589. vbi habentur eadem Ordinationes, demptis verbis supra scriptis, quae videntur postea addita in odium Ecclesiae Romanae.

7. Legi etiam similes ordinationes, tum apud Paulum Amilium, tum apud Robertum Guaguinum, in vita Sancti Ludouici, & verba illa à Nicolao reci-

Tom. IX.

tata non reperio: Sed contra potius legi apud eodem Auctores Sanctum Ludouicum Romanae Ecclesiae Pontificibus Innocentio IV. Alexandro IV. Urbano IV. & Clementi IV. quorum temporibus vixit, fuisse additum & obedientem. Nam Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum, asserit Sanctus Ludouicus, atque, vt verbis Amilij vtar: *Se viretque Regni sui, ac Consilium Sacrosanctae potestati tutanda paratum esse professus. Innocentij causa dignitate roburque addidit.* Et infra. *Interea Francus (Sanctus Ludouicus) auctoritate nominis Franci regens Pontificem; sacram insuper militiam, in barbaram Religionem professus erat.* Denique in vita Sancti Ludouici, quae extat apud Laurentium Surium, à Confessario eius, vt creditur scripta, inter alia monita, quae Sanctus moriens filio suo, Regni haeredi dedit; haec verba habentur: *Semper sis additus, & deuotus Romanae Ecclesiae, eius Pontifici, haud secus, atque spiritali Patre morigerum proboas.* Hucusque Bellarminus.

8. Et licet Martinus V. in Concilio Constantiensi, sess. 43. asserat se nullatenus Annatas in aliquo Regno impositurum, nisi de consilio Praetorum eiusdem regni: Nescio quomodo P. Rabardeus fol. 93. possit hoc Decretum extendere ad Principes laicos, qui sub nomine Episcoporum nec debent, neque possunt includi, & cum talis concessio sit quaedam species privilegij, sequitur non esse extendendum de persona ad personam, secundum regulam Iuris.

9. Nec desinam hic obiter adnotare P. Rabardeum, fol. 77. & 91. sentire Annatas ortum habuisse tempore Ioannis XXII. & Reges Franciae primum id iuris summo Pontifici concessisse. Ita ille. Sed contrarium docet Thomas Campegius Episcopus Feltrensis in opuscul. de Annatarum institutione, & earum defensione. fol. 170. vbi sic ait: Annatarum institutionem, si ad ius Diuinum refertur nolumus, vt sint Decimae Decimarum summo Sacerdoti debita, eam tamen non ad eò nouam asserimus, vt Ioanni XXII. quod plerique faciunt, tribuamus: quandoquidem illarum institutionem Viennens. Concilium receperit, quod habitum fuit anno M C C C X I. & Ostien. ac Ioan. Andreas, qui Ioanni XXII. tempora praecessere, de his mentionem fecerunt. Defensionem autem Annatarum contra Duarenum, quem sequuntur eiusdem farinae homines Tobias Pauxmester, de iurisd. lib. 2. cap. 3. n. 37. & sequ. & Theodorus Keingkingk, de regim. sacul. & Eccles. lib. 3. Class. 1. c. 8. num. 25. inuenies apud Filluc. tom. 1. tract. 41. c. 6. n. 54.

RESOL. CCCXL.

An Principes laici quoad suos subditos possint inducere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et late discutitur, quomodo intelligenda sit illa quaestio, an auctoritas vnus Doctoris viri docti, & p̄j faciat opinionem probabilem?

Et asseritur singularem vnus Doctoris sententiam, si sustineat valorem matrimonij, esse preferendam communi opinioni. Ex part. 7. tract. 1. Ref. 25. alijs 23.

§. 1. **A**firmatiuè respondet P. Rabard. sect. 5. per totam. Probat hoc in num. 2. Quia Matrimonium est contractus verè Ciuilis, non minus quam alij; & cõsequenter similiter potestati politicæ subiectus est. Sicut igitur supradicti ex iusta causa possunt aliquos (v.g. prodigos, & pupillos) redere inhabiles ad illos contractus, ita etiam ad hunc: quia eadem est planè ratio.

Sup. hoc supra in Ref. 222. & in alijs eius primæ not. & infra lego doctrinam Ref. 42.

Nec refert, quod Matrimonium sit Sacramentum: quia idem non definit esse verè contractus Civilis, & hac ratione subditus potestati politicae. Quare & si potestas politica directè nihil possit statuere circa Sacramenta: potest tamen indirectè, impediendo valorem contractus, quem Matrimonium essentialiter involuit. Sicut & si lex Ecclesiastica non possit directè impedire potestatem Ordinis: potest tamen id facere indirectè, subtrahendo nimirum Sacerdoti iurisdictionem ad absolutionem necessariam. Imò nec potestas Ecclesiastica potest alia ratione irritare hoc Sacramentum, quam irritando indirectè contractum. Ergo, &c.

2. Deinde probat P. Rabardeus suam sententiam, num. 3. & 4. ex aliquibus Legibus Honorij, Theodosij iunioris, Valeriani, Galeni, & aliorum Imperatorum, apertè declarantium, nuptias contra aliquarum Legum suarum præscriptum celebratas, non esse firmas & validas, neque postea continuatione, vel temporis longitudine conualescere.

3. Sed omnino negativam sententiam contra P. Rabardeum tenendam esse existimo; Dico igitur, postquam ad rationem Sacramenti eleuatus est contractus Matrimonij, solius Ecclesiastici iuris est impedimenta constituere. Et quidem in Ecclesia esse potestatem constituendi impedimenta, definitum est in Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 4. Si quis dixerit Ecclesiam non posse constituere impedimenta Matrimonij dirimentia, vel in eis constituendis anathema sit. Et ante Tridentinum in concilio prouinciali Senonensi, sub Clemente VII. in decretis fidei, c. 17. inter errores damnatos refertur iste: Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic quod non possint contrahere Matrimonium. Constat etiam ex perpetuo vsu Ecclesie, quæ toties impedimenta constituit.

4. Quod autem inter Christianos ea potestas resideat tantum penes Ecclesiam constat in primis. Quia causa Matrimonij, quoad ea, quæ necessariò respiciunt rationem contractus, aut ex illa proximè sequuntur, Ecclesiastica est, cap. tuam, de ordine cognitionum, ibi, utpote, quæ ad forum Ecclesiasticum pertinet, & diffinitur à Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 12. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. De quo latè Bellarminus, lib. 1. de Matrim. cap. 32. & ex antiquis, Paludanus, in 4. distinct. 26. quæst. 3. art. 3. Tum etiam quia apud Christianos ratio matrimonij à ratione Sacramenti, quod iudicia, inseparabilis est. Quare ad illud forum spectat contractus iste, ad quod spectat de Sacramentorum rebus, & doctrina cognitio. Dixi ea quæ necessariò respiciunt, aut sequuntur ex ista ratione Sacramenti, aut contractus, veluti firmitas illius, personarum legitimitas, prolis conditio legitima, vel illegitima, & diuortium. Nam causa dotis, & hereditatis, & alia huiusmodi seculares sua ratione sunt & seculari iudicio relinquuntur. Sunt enim isti contractui extrinsecæ, licet aliquando incidenter ab Ecclesia etiam decerni soleant. Sequitur ex his non posse Principes seculares fideles legem aliquam statuere ad substantiam Matrimonij directè, vel indirectè pertinentem, quæ vim habeat nisi ab Ecclesia tacitè, vel expressè probetur, ex defectu potestatis: Et ratio est. Quia Matrimonium quamuis ex se contractus quidem sit subiectus etiam Principi seculari, atamen per Christi institutionem eleuatum est ad rationem Sacramenti, itaque res sacra est. Ergo non subditur ex eo tempore potestati Principis secularis etiam fidelis. Quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, ut possit Principes seculares leges condere cum ex quo ea materia per Christum

Sup. hoc supra in Ref. 221. §. vlt. & in Ref. 226. post med. vers. neque necessarium.

sacra facta est, iam extra eius iurisdictionem, & potestatem sit. Sicut licet homo ante ordinationem sit materia subiecta iurisdictioni seculari, & similiter bona illius, & prædia: atamen post ordinationem, vel postquam donatione, facta, vel Ecclesiastica facta sunt, extrahuntur à dominio seularis Principis, & nullam neque in personas, neque in bona iurisdictionem habet. Sic ergo, & in nostro casu dicendum est, postquam Matrimonio accessit ratio Sacramenti Ergo, &c.

5. Et hæc omnia docet ex Societate IESV Vaquez, in 3. part. tom. 4. disp. 3. de Matrim. cap. 5. num. 67. & Hurtadus, de Sacram. Matrim. disput. 12. difficult. 12. num. 7. Quibus adde Pontium, de Matrim. lib. 6. cap. 1. num. 9. & cap. 2. num. 3. & Auersan, de Sacram. Ordinis, & Matrim. quæst. 9. sect. 2. asserentes ex institutione ipsa Sacramenti Matrimonij fuisse hanc potestatem Principibus sublatam.

6. Sed dato & non concesso, quòd Principes seculares ex genere, & natura suæ potestatis impedimenta Matrimonij fidelibus sibi subditis possint imponere ut docuerunt plures Doctores, quos infra adducam, tamen hoc non obstante asserunt vsum huius potestatis ab Ecclesia fuisse eis interdictum: ut patet ex perpetua eius praxi, & habetur ex cap. tuam, de ordine cognit. vbi dicitur, causas matrimoniales ad solius Ecclesie forum pertinere, imò ad solos Episcopos, & non ad inferiores Prælatos, ut patet in cap. Accedentibus, de excef. Prælat. Et confirmatur hoc ex celebri Textu, in cap. 1. de sponsal. vbi quidam Francigena, feminam Saxonem duxerat, & causatus non esse suam, quòd aduersus Francorum legem inierit Matrimonium, & proinde fuerit nullum, transit ad alias nuptias, & tamen ibi Pontifex decidit prius Matrimonium, non obstante ea lege, fuisse validum, quia explanans hunc textum asserit Auersan, de sacram. matrimonij, quæst. 9. sect. 3. Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat potestatem. Quod etiam notarunt Doctores, quos citat, & sequitur Marthæ, de Iurisdi. part. 4. Cent. 1. cap. 70. num. 3. Idem probatur ex cap. Euphemium 2. qu. 3. vbi habetur non effici infames ex lege Ciuili transientes ad secundas nuptias, cum ait textus ibi ex D. Gregorio lib. 4. epist. 50. Matrimonia hodie negantur iure poli, & non fori. Et idem Valentia, tom. 4. disp. 10. quæst. 5. punct. 1. sic ait: Non solum Ecclesiastica auctoritas, sed etiam Politica, seu Ciuilis posset Matrimonio impedimenta apponere, quatenus est contractus quidam ordinatus ad bonum etiam commune Reipublice Ciuilis, ut bene docet Diuus Thomas, in 4. distinct. 34. quæst. 1. art. 1. ad quartum. Et Ruardus Tapper, in suis Cenouensibus, art. 20. Et accuratiùs probat Franciscus Victoria, in Relect. de matrim. part. 2. sect. 1. Nam etiam in Magistratu politico, oportet auctoritatem esse tantam, ut possit propter Ciuile bonum Reipub. varias ordinationes, in contractibus, qui ad id bonum ordinantur requirere; sicut facile deduci potest ex probatione prima nostræ assertionis, applicando illam quoque ad Magistratum ciuilem. Nihilominus tamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem, Sacramenti, & finem spirituales, quem in Republica Christiana respicit, magis est, spiritualis, quam politicus; Ecclesiastica auctoritas limitauit in hoc genere, auctoritatem Magistratus Ciuilis, tanquam superior illa; ita ut nulla lex Ciuilis de impedimentis Matrimonij lata; vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam etiam legem idem statuatur, ut rectè docet D. Thomas, in 4. distinct. 42. quæst. 2. art. 2. ad 4. Et latius ostendit Victor, loco citato, post Paludanum in 4. disp. 26. quæst. 3. art. 3. conclus. 2. qui ad id confirmandum citat cap. Ecclesia Sancta Maria, extra de const. vbi sanè generatum

generatim habetur, vt nullum statutum Laicorum in rebus Ecclesiasticis sit vllius firmitatis, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Causa autem matrimonialis simpliciter & absolute est Ecclesiastica, propter rationem dictam. Hucusque Valentia, & Doctores infra citandi.

7. Et licet ex supradictis testibus non appareat, (vt aliqui volunt, quod ego nego) potestatem inducendi impedimenta matrimonialia Ecclesiam sibi referuasse, praesupponitur tamen ex traditione Ecclesiae, & vsu perpetuo. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. decidit clandestina Matrimonia non esse irrita, quando Ecclesia, illa irrita non fecerit; non ergo Principes, vt recte obseruat Ziparus in *Consult. Canon. lib. 3. tit. de spons. & matrim. Conf. 11.* Igitur dicendum est siemiter non esse integrum hodie Principi saeculari fideli dispoñere aliquid circa Matrimonia subditorum impedienda, vel dissoluenda; quoniam Pontifices sibi hanc potestatem referuarunt; & merito quidem nam cum Matrimonij contractus hodie limites naturae excedat, & ad esse supernaturale Sacramenti eleuatus sit: dedecet vt tanti Sacramenti dispositio ad Principes saeculares pertineat. Vnde vel ex sui natura, vel ex referuatione Ecclesiae, inconcussum remanet, vt non possint Principes fideles constituere impedimenta Matrimonij ditrimenda. Et ita firmant communis schola Theologorum, & Canonistarum.

8. Atque idem docent hanc sententiam 28. Doctores, quos citat Sanchez *lib. 7. disp. 3. num. 1. & 3.* inter quos est D. Thomas: vnde miror quo pacto P. Rabardeus in aliquibus locis, vt *fol. 103.* possit illum ad suam sententiam firmandam adducere, cum directe illam Sanctus Doctor refellat, vt patet *infra* ex eius verbis, sed supradictis, Authoribus à Sanchez adductis: Ego addo,

29. Sanchez ipsum,
30. Auersam, de Sacramento *Matrim. q. 9. sect. 2.*
31. Pontium, de *matrim. lib. 6. cap. 1. & 2.*
32. Valquez, in *3. part. tom. 4. disp. 3. de matrim. c. 5. & in part. 2. tom. 2. disp. 163. c. 1. n. 2.*
33. Valentiam, *tom. 4. disp. 10. q. 5. punct. 1.*
34. Hurtadum, de *Sacr. matrim. disp. 12. diff. 12.*
35. Coninch, de *Sacram. disp. 30. dub. 1. n. 6.*
36. Filliucium, *tom. 1. tract. 10. cap. 1. n. 4.*
37. Tannerum, *tom. 4. disp. 38. quasi. 4. dub. 1. num. 16. & 17.*
38. Ochaganiam, de *Sacram. matrim. tract. ... quasi. 31. num. 3.*
39. Salas, de *Legibus, disp. 9. sect. 5. n. 50.*
40. Chamerotam, de *Sacr. tract. 12. cap. 5. dub. 1.*
41. Kellifonium, in *3. part. tom. 2. quasi. 50. art. unico, dub. vnic.*
42. Turrianum, in *summa, part. 2. cap. 109. dub. 5. conclusion. 1.*
43. Fragosum, de *Regim. Reipub. tom. 1. part. 1. lib. 2. disp. 4. n. 299.*
44. Iulium Chartarium, *Decis. 36. num. 12.*
45. Silium, in *3. p. q. 50. art. vnic. concl. 6.*
46. Ludouicum de S. Iuan, de *Sacram. Matrim. q. 6. art. 1. dub. 1.*
47. Io. Baptistam Ciarlinium, *lib. 1. controu. cap. 104. num. 28.*
48. Layman, *lib. 5. tract. 10. p. 4. c. 1. q. 1.*
49. Mercetum, de *Sacram. in supplem. quasi. 50. verb. quaeritur 2.*
50. Bonacinam, de *Matrim. q. 3. punct. 1. n. 5.*
51. Cornejo, in *3. part. tract. 6. de impedim. Matrim. disp. 7. dub. 3.*
52. Villalobos, in *summa, tom. 1. tract. 14. difficult. 11. num. 3. & 4.*

53. Becanum, de *Sacram. cap. 49. quasi. 3.*
54. Ioannem Machadum, de *perfecto Confess. tom. 1. lib. 3. p. 1. tract. 5. docum. 1. n. 4.*
55. Wigers, in *3. p. D. Thomae, q. 50. art. vnic.*
56. Ziparus, in *Consulationib. Canonis, lib. 3. tit. de spons. Conf. 2.*
57. Estium, in *4. sent. dist. 34. §. 1.*
58. Moure, in *exam. Theol. Mor. p. 3. cap. 17. §. 1. nu. 3.*
59. & 60. Quibus omnibus adde Bossium de *Matrim. cap. 1. §. 37. num. 95. & cap. 11. §. 14. n. 209. & Caspensem in cursu Theolog. tom. 1. tract. 26. disp. 9. sect. 1. num. 4.*

Et ex Doctoribus Gallis.

61. Baunium, in *Theol. Mor. part. 1. tract. 12. quasi. vlt. affer. 3.*
62. Petrum à Sancto Ioseph, in *Idea Theol. Sacram. cap. 38. resol. 8.*
63. Ioannem Petit, in *parte Sacramentali sua Theologia vniuersalis, tract. 8. lect. 3.* cuius verba non grauabor hic apponere, sic itaque asserit: *Authoritas politica, & ciuilis, potest etiam talia impedimenta Matrimonio apponere, quatenus est contractus quidem ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicae ciuilis: sicut enim ex iusta causa potest aliquos (verbi gratia, prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad alios contractus, ita etiam ad hunc; quia eadem plane est ratio. Nec refert, quod Matrimonium sit Sacramentum, quia idem non definit vere esse contractus ciuilis, & hac ratione subditus potestati politicae. Attamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti, magis est censendus spiritualis, quam politicus, Ecclesiastica auctoritas limitauit & restrinxit in hoc genere auctoritatem Magistratus ciuilis; ita vt nulla lex ciuilis de impedimentis matrimonij lata, & promulgata vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam legem idem statuatur. Ita Petit. Et hi tres vltimi DD. vt dixi, sunt Galli, & eorum Codices fuerunt approbati à doctissimis Theologis Facultatis Parisiensis, inter quos inuenio dignissimum Pereyret.*
9. Sed piaculum existimarem si non adducerem contra P. Rabardeum, alium Doctorem Gallum, & sapientissimum Theologum, ac lumen clarissimum inclyti huius Musaei Sorbonici; & is est Philippus Gamacheus, qui omnia à nobis superius dicta, docte, & solide confirmat; & idem sic ait, in *summa Theol. tom. 3. de Sacram. Matrim. cap. 15.* *Possunt Reges & Principes laici simpliciter, absolute loquendo, praescribere Christianis sibi subiectis quaedam impedimenta Matrimonij, prout opus fuerit ad bonum Communitatis, & ad Regni tranquillitatem, quia contractus Matrimonij est etiam politicus. Non tamen possunt ista impedimenta irritum facere Matrimonium, positus rebus, vt sunt post Ecclesiae prohibitionem, ac definitionem, nisi prius eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta, per Ecclesiam, siveque Ecclesiastica lege confirmata. Probaturque ex c. Eccl. sancta Mariae, de Const. vbi definitur statuta Laicorum in rebus ad Ecclesiae iudicium spectantibus nullius esse firmitatis nisi prius ab Ecclesia approbata fuerint. Etenim Matrimonium inter Christianos est formaliter, & essentialiter aliquid Ecclesiasticum propter adiunctam, & inseparabilem rationem sacramenti; Ita vt non sit verum Matrimonium, quin simul sit verum sacramentum; atque de Sacramentis agere est solius Ecclesiae, pessime etiam cessit Principibus, quando factis se immiscere voluerunt.*

10. Probatur rursus assertio exemplo Christi, qui licet noluisse. *Luc. 12.* ferre iudicium de hereditate inter fratres; tamen, *Matth. 15.* & *Mar. 10.* interrogat

tus de causa Diuortij, & Repudij, non iam remisit Questionem ad Iudices Politicos, sed eam soluit ex tempore; nec solum soluit, sed nouam insuper legem condidit, ac Repudium abrogauit. D. quoque Paulus 1. ad Cor. 7. eandem Ecclesie auctoritatem circa Matrimonia euidenter declarat. *His qui Matrimonio iuncti sunt precipio, non ego sed Dominus; ac paulo post. Ceteris ego dico, non Dominus, Ac proinde nequeunt laici Principes impedimenta statuere hodie, quibus dirimantur Matrimonia Christianorum, cum nempe Ecclesia solemnibus Decretis id reseruauit; & Christus hanc ei dederit reseruandi potestatem, sed solum proprio iure statuere possunt de matrimonio quatenus opus fuerit ad statum Politicum, & seruandam inter subditos tranquillitatem: exempli causa: de dotibus, de iure successione, de mutua donatione inter coniuges, de spuris, & illegitimis. Possunt etiam statuere, ne Matrimonium contrahatur absque consensu Parentum; & ante hanc uel illam etatem, & per pactum clandestinum &c. Talesque eorum leges uere obligant in conscientia quando nihil admiscetur contra rectam rationem, aut definitionem Ecclesie: sed interim non habent uim dirimendi, ita ut Matrimonia reddantur inualida, nisi Ecclesia approbatio, & auctoritas accesserit. Huculque Philippus Gamacheus.*

11. Videat modò Pater Rabardeus, quid sentiant praestantissimi Professores Sorbonici de sua opinione, & uideat quo pacto se possit opponere torrenti Doctorum, & omnibus suae Societatis Scriptoribus. Sed ipse asserit pro se habere auctoritatem Petri de Soto, & auctoritatem vnius Doctoris uiri docti, & pij, facere opinionem probabilem, ut docet Castrus Palaus, tom. 1. dist. 2. punct. 1. num. 12. Merolla tom. 1. dist. 3. cap. 4. dub. 1. num. 4. Fillucius tom. 2. tractat. 21. cap. 4. num. 134. Nicolaus Molicensis in Tyrocino S. Artis penitentiariae, part. 3. cap. 2. Leone ante mod. à de potest. confess. Recollec. 2. n. 30. Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 1. dist. 7. num. 3. & alij, quos citat & sequitur Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7. & Petrus à S. Iosepho in Idea Morali, lib. 1. cap. 3. Resol. 4. Respondeo; quod tunc auctoritas uiri docti, & pij facit opinionem probabilem, quando casus est nouus, numquam ab aliis disputatus, secus in casu à multis aliis ventilato & pluribus rationibus, ac Doctoribus munito, tunc enim non est acquiescendum vnius Doctoris dicto, obstantibus aliis multis, & rationibus, & sic est intelligendus D. Thomas, cum dixit; posse aliquem acquiescere dicto solius Magistri in casu scilicet nunquam aliàs ventilato: cuius noui casus ipse Magister resolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita docet Portel. in dubiis Regular. verbo, *Opinio eligenda, num. 4.*

12. Vel respondeo secundò, & melius quòd licet aliqui asserant dictum vnius Doctoris facere opinionem probabilem contra communem: Hoc tamen procedit, ut rectè obseruat Nauarrus, in Manuali, cap. 27. num. 285. Angelus Maria Sermarinus in confutatione 2. tractatum, Propos. 5. fol. 133. & alij: Quando ratio, quam ipse adducit est manifesta, & ideo ab aliis soluta non fuerit sufficienter, procedit itaque quando Doctor ex noua aliqua, & manifesta ratione ab ipso excogitata soluerit argumenta, & fundamenta sententiae communis, & quando postea Doctores non responderunt ad rationes ab ipso adductas contra sententiam communem; quòd non accidit in casu nostro: Nam neque Soto confutauit, neque potuit confutare rationes, & principia sententiae communis, quam nos supra docuimus; & omnes Doctores, qui post illum scripserunt acriter suam opinionem infectati sunt, & sua principia, & argumenta penitus conuulserunt. Ergo non potest opinio vnius Soti aliquam in se retinere probabilitatem.

tem. Vnde non deferam hic apponere uerba Ioannis Saura in voto Platonis Prauid. 9. sic asserentis: Insignis alicuius Theologi auctoritas probabile facit argumentum, quod intelligendum est de sententia negatiue singularis Doctoris, cui ceteri non contradicunt, nec assentiuntur, qui de ea non egerunt, si autem sit singularis contrariè, quam ceteri omnes reiciunt, parum probabilitatis asserit ex vi solius Auctoritatis, nisi efficaci fulciatur ratione. Ita ille, adde nouissimè Ioannem Caramuelem, non solum Moralis, & Scholasticae Theologiae sed etiam politioris literaturae ornatissimum, in Regulam D. Benedicti, dist. 9. num. 55. ubi asserit: Quòd licet Author magna fama faciat opinionem probabilem, etiamsi sit contra omnes; fallit hoc tamen, dum posteri contrarium sentiunt, nam publicata eius ratione nimis debilem iudicauerunt; nam tunc opinio illa censenda est improbabilis.

13. Et ideo dixit Martinus Bresserus, de conscientia, lib. 3. cap. 3. num. 30. & 31. tunc opinionem vnius Doctoris aduersus communem, tanquam probabilem admittendam esse, quando ab aliis non reiciatur, praeterit à recentioribus, qui omnia eius argumenta supponuntur examina esse: sed hoc accidit in quaestione de qua loquimur, nam omnes recentiores rationes Soti exponderunt, & eius opinionem, & rationes improbarunt, ut fecit Basilius Pontius, de Matrim. lib. 6. cap. 2. num. 6. & alij, ubi supra. Ergo non potest opinio Soti esse probabilis, cum ab aliis, qui post ipsum scripserunt, reiciatur. Itaque axioma illud quod opinionem probabilem reddit, nius pij, & docti auctoritas limitanda est dummodo ab aliis communiter, qui postea scripserunt, non refellatur. Nota tamen hic quòd P. Rabardeus pro sua firmata sententia adducit Ioannem Prappositum in 3. part. quaest. 7. dub. 1. sed male, nam hic Auctor nobiscum sentit, ut patet etiam in quaest. 3. dub. 5. n. 17. solus igitur Petrus de Soto sentit cum P. Rabardeo.

14. Dicendum est igitur ex mea sententia cum Vasquez, Pontio, Hurtado, & aliis etiam spectata sui natura, & quantum in se est, Principes Christianos non posse impedimenta Matrimonij constitutare, vel saltem secundum aliorum opinionem, hoc eis prohibuit fuisse ab Ecclesia; Quòd ita uerum esse puto, ut existimem probabiliter contra Sanchez & Coninch, locis cit. fideles subiectionis Principibus Ethnicis non astringi impedimentis Matrimonij dirimentibus, iuxta ritum, ac leges eorum ciuiles. Cum non excedat potestatem indirectam Ecclesiae, omnes ubique terrarum degentes Christianos eximere legibus ciuilibus, & subicere Ecclesiasticis, quòd atinet ad Matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cum plurimum propter Sacramenti dignitatem interfit in hac re uniformitatem inter omnes Christianos existeret. Et hanc sententiam tenent ex Societate Tannerus de Matrim. Thes. 137. & Layman, lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. num. 3.

Et tandem non deferam hic Lectoribus in mentem adducere, doctrinam plurimorum, quos citat & sequitur Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 1. dist. 7. num. 3. Castrus Palaus tom. 1. dist. 2. punct. 1. n. 12. Sanchez de Matrim. lib. 1. dist. 18. n. 2. Sperellus decis. 94. num. 24. Menoch. de presump. lib. 2. presump. 71. num. 10. Bossius de matrimonio, cap. 3. n. 234. Barboza in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 20. cap. 47. num. 8. & Molinus de Ritu nuptiarum lib. 1. compar. 17. n. 15. * asserentes, singulatè vnius Doctoris sententiam, si sustineat ualorem Matrimonij esse praefendam communi opinioni. Et tamen P. Rabardeus (mira res) cum communiter Doct. asserant matrimonium contractum in casu de quo loquimur esse validum; & solum id Petrus Sotus

Sup. his casibus in Ref. nor. praeterita.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 14. & in tom. 7. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 14. & in tom. 7. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 14. & in tom. 7. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 14. & in tom. 7. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. Videtur. in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sotus neget, vt supra visum est, hoc non obstante ipse vult relinquere opinionem communem DD. & sequi sententiam vnius Petri de Soto, valorem matrimonij impugnantis, & destruentis.

RESOL. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione causarum matrimonialium? Ex p. 7. tr. 1. Ref. 26. alias 24.

§. 1. **C**ausas Matrimoniales esse per Episcopos decidendas, breuiter tactum est in superiori Resolutione, & aperte patet in cap. 1. 33. q. 2. cap. Multorum. 3. §. q. 6. cap. 1. & cap. non debet de consanguin. & affin. cap. Audicit, de prescript. cap. Accedentibus, de Excess. Pralat. cap. Pralatum. cap. Lator, qui filij sunt legitimi. cap. nam, de ordin. cognit. cap. Commissum. cap. Requiritur. cap. ex literis de spons. Et tandem in Concilio Tridentino. sess. 24. can. 28. sic habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit.

2. Sed hoc Decretum Concilij P. Rabardeus, fol. 112. & seq. asserit intelligendum esse contra Hæreticos docentes causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos non spectare, quia negant matrimonium esse rem sacram; non autem ex illo deducendum esse Iudices Laicos non posse recognoscere causas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis, & ordinationibus Regijs latis circa Matrimonium, quatenus est contractus Ciuiliis.

3. Sed hæc opinio prorsus est reiicienda, nam plures Hæretici etiam concedunt causas matrimoniales esse tractandas coram Iudicibus Ecclesiasticis, quatenus Matrimonium est res sacra; asserunt tamen, quod hoc non obstante, quatenus Matrimonium est contractus, eius causæ simul pertinent etiam ad Iudices Laicos, quod quidem est falsum. Et idem Ioannes Harprechtus in Iustiniani institut. tom. 1. tit. de Patria Potestate, §. 230. num. 28. sic ait. Cum itaque eo modo delibatis appareat hunc matrimonialem contractum suo respectu quasi mixtum esse, (quatenus enim ad societatem humanam spectat, Ciuiliis est; vt & reliqua hominum inter se commercia, quatenus vt Deus expressè dicitur interuenire, & coniuges copulare; quatenus item conscientia casus concernit; omnino Diuinus est, & Ecclesiasticus) optimo sanè consilio in rebus publicis præclare constitutis, receptum, sanctumque arbitror, debere Consistoria in quibus de causis Matrimonialibus statuitur, constare partim ex personis Ecclesiasticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inelyto Ducatu Wirtembergico laudabiliter, prudentèrque cautum est, vt causis Matrimonialibus diiudicandis, ac decidendis duo Theologi, duo item Iurisconsulti, & insuper tres alij Consiliarij Politici adhibeantur. Ita perperam Hæreticus ille cui adde eiusdem farinae homines Frider. Mindanum de Process. lib. 1. c. 10. n. 2. §. 3. Sigif. Ficheltaud. tract. de Iure Patron. c. 4. n. 16. & alios penes ipsum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum est contra Hæreticos determinasse absolute, & sine vlla distinctione, vt patet, causas matrimoniales pertinere ad Iudices Ecclesiasticos, non solum, quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est etiam contractus Ciuiliis; quia vt supra satis probatum est contra P. Rabardeum, & alios Doctores Sorbonicos cum communi sententia omnium Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum, licet Matrimonium, quatenus est contractus naturalis ad Ciuilem Potestatem spectet, tamen propter eleuationem ad esse sa-

cramentale in rem sacram transiit; ergo eius causæ non possunt aliquo pacto etiam pertinere ad Iudices Laicos, sed absolute, & sine vlla distinctione apud Iudicem Ecclesiasticum determinanda sunt: vt firmiter Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Vnde more suo Hæreticus Harprechtus, vbi supra, num. 63. inuehitur in Summos Pontifices, qui causas Matrimoniales, ad solos Iudices Ecclesiasticos transfulerint, non obstante quòd Matrimonium sit contractus Ciuiliis.

4. Confirmantur supradicta contra P. Rabardeum: Nam quod vna via denegatur, altera permitti non debet ex leg. nec per se. C. de hered. instit. & docent Doctores, quos citat, & sequitur amantissimus Dominus meus Latrea, in decis. Granat. part. 2. decis. 67. num. 13. Ergo dicendum est Principes Laicos, quoad substantialia Matrimonij nihil decernere posse, etiam considerando Matrimonium vt contractum Ciuilem; ne eis vna via permittatur, quod altera denegatur; alioquin inutilis esset prohibitio Canonum, & Concilij Tridentini; quòd Laici nullam habeant iurisdictionem in causis Matrimonialibus, quia ipsi semper responderent, in causis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad substantialia Matrimonij se immiscere, non quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est contractus Ciuiliis, vt fieri posse malè prætendunt Hæretici. Ergo, &c.

5. Hinc Doctores communiter asserunt. Quæstiones iuris, & circa substantialia Matrimonij, priuatiuè spectare ad Iudicium Ecclesiasticum; Quòd fatentur etiã illi, qui infensi sunt Pontificiæ auctoritati, & Ecclesiæ immunitati, vt Theodorus Reinkingk, tractat. de Reg. facul. & Eccles. lib. 3. Class. 1. cap. 10. num. 20. & sequ. Thomas Michaël, in conclusio-nibus Theoricæ-Practicis, de iurisdictione concl. 41. & Henricus Bocerus, tract. de iurisdictione, cap. 3. num. 44. Sed vt fatetur ipse Bocerus, mun. 45. & §. 1. Farinacius in Praxi Crim. quæst. 8. num. 150. Præpositus, in 3. part. quæst. 3. dub. 5. num. 27. Zipæus in iure nouo Pontificia, lib. 2. tit. de foro competen. num. 9. alij communiter. Quæstiones de impedimentis Matrimonij & de eius validitate, vel inualiditate, & si fuerit legitime vel illegitime contracta, sunt Quæstiones iuris, & non facti, quia spectant ad substantiam, & essentiam Matrimonij. Ergo necessariò eorum cognitionem priuatiuè ad Iudices Ecclesiasticos spectare dicendum est, quicquid asserat Pater Rabardeus: vnde rectè Bocerus vbi supra num. 47. absolute asseruit, omnem de Matrimonio, vel contrahendo, vel distrahendo Quæstionem ad Ecclesiasticum pertinere Iudicem.

6. Et idè licet aliqui Doctores asserant causam meram possessoriã beneficiorum, decimarum, oblationum, &c. tanquam aliquid sæculare, & quid facti, posse cognosci à Iudice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de possessorio Matrimonij: vnde apponam hic verba Barbosa de potest. Episc. part. 3. Allegat. 84. n. 14. vbi sic ait. Non obstat argumentatio nostrorum, qua purificant causam possessoriã matrimonialem cum cæteris possessorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentū excedit cætera omnia spiritualia, beneficia, decimas oblationes, & his similia, de quibus vbi de possessione mera agitur, affirmant ferè omnes Iudices laicos cognoscere posse, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur. Ita ille. Qui plures adducit Doctores pro hac firmanda sententia, quam nouissime canonizauit Oraculum Sacræ Rotæ, coram heu quondam amicissimo Merlino Decano in Rauennat. Emphyteusis, die 28. Maij 1631. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum causas Matrimoniales, de quibus

Sup. hoc in Ref. i. & vlt. annot. primæ huius Ref.